

**อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่
ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ**
**Ideology and Process of New Normal Society Following to Buddha
Dhamma of Chaiyaphum Province Volunteer Network**

พระมหาวิฑูรย์ สิทฺธิเมธี

Phramaha Witoon Sittimethee

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak kamol

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chaiyaphum Buddhist College

Email : poonsakkamol@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 10 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการทำวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากกลุ่มจิตอาสา รวมจำนวน 35 รูป/คน ในเขตจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 อำเภอ มีอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มจิตอาสาระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ เพื่อสร้างเครือข่ายจิตอาสาให้เกิดมีพลังในการทำงานด้านจิตอาสา ในอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว มีกระบวนการในการนำหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ใช้ ศีล 5 คือ การนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสัญญาประชาคมในกลุ่มจิตอาสา และสังคหวัตถุ 4 ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตในสังคมเพื่อให้สังคมในสถานการณ์ปัจจุบันเกิดความสงบสุข มีสารานีธรรม 6 คือ การปฏิบัติตน ประพฤติสุจริตในสิ่งที่ดีงามอย่างสม่ำเสมอ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น และ ใช้อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางสำหรับการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จ

ด้วยกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ก่อให้เกิดเป็นชุมชนแนวใหม่ขึ้นมา เพื่อให้เป็นแบบอย่างด้านการพัฒนาคน พัฒนาชุมชนและพัฒนาสังคม ให้อยู่อย่างสันติสุข ด้วยหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ด้วยสติ สัมปชัญญะ พร้อมมีจิตอาสาให้ความร่วมมือกับสังคม

คำสำคัญ : อุตมการณ์, การเสริมสร้างสังคม, วิถีชีวิตใหม่, หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The objectives of the research are 1) to study the ideal of the social management in the new normal life of the voluntary organization in Chaiyaphum province, 2) to study the Buddhist principles in the social management in the new normal life, and 3) to apply the process of social management in the new normal life according to the Buddhist principles. This is the qualitative research with the instrument by the interview and group discussion of 35 voluntary monks and laypeople in 5 districts: Muang, Bankhwao, Khonsawan, Nongbuadaeng and Phukhieo.

The result found that in order to inspire and supplement the voluntary mind in working the voluntary leaders and task force as well as the people getting the service in the five districts have applied the Buddhist principles to manage the society in the new normal life, that is, they use five precepts in daily life as the public agreement among the volunteers and four Sangahavattu or Bases of Sympathy to manage the life living in society so as to make happy and peaceful society in the current situation and also have six Saraniyadhamma or States of Conciliation to always have good conduct and well wishes to others, and as well as using four Iddhipada or Path of Accomplishment to guide the life living to get success according to the guidance of the new normal life with the Buddhist principles of the voluntary organization in Chaiyaphum. Therefore, new style communities have taken place as a model of human development to be live peacefully and happily, practicing the Buddhist principles to be responsible to oneself, family and society with voluntary mind in society.

Keywords: ideal, social management, new normal life, Buddhist Principles

1. บทนำ

จากสถานการณ์โควิด-19 ระบาดในประเทศไทย จึงทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนมีความยากลำบาก ต้องใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างระมัดระวังจากไวรัส พร้อมทั้งต้องการความปลอดภัยในการดำเนินในแต่ละวัน

เพราะทุกอย่างก้าวของการใช้ชีวิต ต้องใช้สติกำกับพฤติกรรม ให้มีสัมปชัญญะในการดำเนินชีวิตโดยไม่ประมาท (นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ 2563 : 141) ชีวิตวิถีใหม่จึงจะดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข การแสวงหาจุดสมดุลในการใช้ชีวิตในยุคหลังสมัยใหม่ บนความปกติในวิถีใหม่ และจิตสำนึกใหม่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอาจดูเป็นเรื่องยาก แต่หากปฏิบัติเข้าบ่อย ๆ เรื่อย ๆ จนเกิดเป็นความเคยชิน พฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะกลายเป็นเรื่องธรรมดาไปโดยปริยาย ในท่ามกลางสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผลักดันให้ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกัน จึงส่งผลให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

การเสริมสร้างหลักอุดมการณ์จิตอาสาเพื่อสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยนำหลักพุทธธรรมเป็นหลักในการขับเคลื่อนขบวนการเสริมสร้างจิตอาสาสู่สังคมไทย ด้วยการทำงานร่วมกับภาคีที่หลากหลาย ทั้งภาคีทางตรงตรงและทางอ้อม โดย สคส. (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม) (รายงานประจำปี KM ประเทศไทย (สคส.) 2548 : KM (Best Practice-KM Style). รายงานประจำปี 2549)ซึ่งเป็นองค์กรหลักทำงาน เป็นลักษณะการทำงานแบบเพื่อนร่วมเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของภาคี และทำงานเชื่อมโยงภาคีด้านการจัดการความรู้เข้าเป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์การนำการจัดการความรู้ไปใช้งาน

เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงบนโลก มนุษย์จำต้องขยับให้ทันรู้เพื่อเตรียมรองรับกับระบบใหม่ที่เกิดขึ้นกับสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538 : 296) การพัฒนาตนเองให้มีสติรู้ ตื่นตัว อยู่ตลอด เป็นหน้าที่คอยกำจัดการประมาทเลินเล่อมีผลทำให้การทำงานทุกประเภทไม่เกิดความเสียหายความระลึกรู้ได้ไม่เปลืองหรือกุ่มจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ และคำพูด ด้วยการประยุกต์ใช้หลักธรรมทุกอย่าง จึงต้องมีสติ รู้ตัว อยู่ตลอดเวลาว่าขณะนี้เราทำอะไรอยู่ ดูอะไรอยู่ ให้พิจารณา ในขณะที่กระทำนั้น ๆ ไปตามแนวของกุศล ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมมีนัยครอบคลุมอยู่ในกระบวนการ แปรเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย วาจา จิต อย่างเช่นเครือข่ายจิตอาสาในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอคอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว ผู้วิจัยคิดว่าอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิจะเกิดองค์ความรู้ต่อจังหวัดชัยภูมิ สู่ทิศทางการพัฒนาคน พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาสังคม ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เกิดสันติสุขร่มเย็นต่อไป

อุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสา จังหวัดชัยภูมิ แสดงออกถึงการเป็นผู้มีภูมิจิต ภูมิปัญญา ภูมิธรรม สามารถนำหลักการ วิธีการ แบบแผน และทัศนคติเชิงบวกมาเติมส่วนที่พร่องในสังคม จิตวิญญาณความเป็นผู้เสียสละ พัฒนาทักษะการ ปรับกระบวนการคิด การเรียนรู้ การสื่อสาร (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538 : 7) “การสื่อสารทำให้มนุษย์สามารถทำสิ่งที่ อินทรีย์ธรรมตาของมนุษย์ทำไม่ได้ให้ทำได้มากขึ้น อินทรีย์ คือ อวัยวะที่เป็นเจ้าหน้าที่ทำงานต่างๆ เช่น ตาเป็นเจ้าหน้าที่ดู หูเป็นเจ้าหน้าที่ฟัง มือเป็นเจ้าหน้าที่จับยึดฉวยไว้ เท้าเป็นเจ้าหน้าที่ในการเหยียบการเดินทางทั้ง สมองเป็นเจ้าหน้าที่ในความคิด” โดยเฉพาะการปฏิบัติตน

ผู้ที่มีจิตใจเป็นผู้ให้อาจจะเป็นการให้สิ่งของให้เงินให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมองซึ่งเป็นการเสียสละสิ่งของตนเองมีแม้กระทั่งเวลาเพื่อเอื้อเพื่อแผ้วแผไ้แก่ส่วนรวม งานจิตอาสาเป็น อีกช่องทางหนึ่งในการพัฒนาระดับจิตใจคนรุ่นใหม่ให้มีความเข้าใจเอื้อเพื่อ หันมาทำกิจกรรม เพื่อสังคมมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.2560 : 41)เพราะงานจิตอาสาเป็นสิ่งที่ให้มนุษย์ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในตนเองในฐานะองค์ประกอบร่วมที่สำคัญทางสังคมเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากในปัจจุบันปัญหาสังคมเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งทางครอบครัว ชุมชนและ สังคม หากไม่รีบแก้ไขให้ทันท่วงที สังคมก็จะตกอยู่ภายใต้ความสับสนวุ่นวาย ซึ่งไม่ใช่เรื่องดีนัก แต่การสร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้นได้มากเท่าไร สังคมแห่งการแบ่งปันเอื้ออาทรก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น เป็นการปลูกจิตสำนึกหรือสิ่งจิตของคนในสังคมด้วยว่า จงทำดีเพื่อความดี อย่าทำดีเพื่อดูดี

จากประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนเฉยเฉื่อยเห็นห่างจากหลักธรรมคำสอน คุณธรรมเริ่มเปราะบาง ความเห็นแก่ตัวเข้ามาสู่ใจแทน จ้องแต่จะชักนำกันและกันออกจากวิถีแห่งคุณธรรมเรื่อย ๆ แต่เพราะความที่โครงสร้างทางสังคมไทย มีพื้นฐานด้านวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความมีวิถีชีวิตแบบระบบครอบครัว ทำให้จิตใจผูกมัดด้วยความเมตตาอารี ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยมีหลักพุทธธรรมยึดประสานสังคมวิถีใหม่ที่ต้องดูหน้าแลหลัง ตื่นตัวให้มาก ๆ เข้าไว้ เมื่อใดที่สังคมถึงจุดดับ เมื่อนั้นจิตสำนึกใหม่เชิงอุดมการณ์อันแฝงด้วยมุมมองปรัชญาทางพระพุทธศาสนาจะถูกเปิดเผยและนำมาเป็นกลไกสร้างสิ่งใหม่ในสิ่งเดิม กลายเป็นความปกติใหม่อย่างกลมกลืนต่อไปในอนาคต จากสภาพปัญหาและหลักการเหตุผลดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ โดยมีมุ่งศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสา หลักพุทธธรรม ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ในจังหวัดชัยภูมิ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิให้สอดคล้องกับอุดมการณ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้วิธีดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็นรูปแบบ ดังต่อไปนี้

เป็นการสัมภาษณ์ คือ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้นำทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ เจ้าอาวาส พระ และผู้นำชุมชน ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนทั่วไป ครู และเยาวชนในชุมชนชาวพุทธ

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ จะมีการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกที่ต้องการจากกลุ่มจิตอาสาในเขตจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 5 อำเภอ ๆ ละ 1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว

ด้านประชากร

ประชากรได้แก่กลุ่มจิตอาสาระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว รวมจำนวน 35 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้านเอกสาร ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการสร้างอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ให้เกิดขึ้นในชุมชนและเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง โดยใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาหลักในการอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ศึกษาหลักคำสอนต่าง ๆ ที่กล่าวถึงวิธีการในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขด้วยความพอเพียง อันมีคำสอนของศาสนาพุทธเป็นหลักยึดโยง

การจัดกลุ่มสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาปรึกษาหาสาเหตุและวิธีการในการรับรู้ทางด้านการพัฒนาคนในชุมชนจากกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อทราบ อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมินั้นเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยการลงพื้นที่ และศึกษาผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มจิตอาสาระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียวเป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา รวมถึงเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดย

2. รวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้รู้ในเรื่องอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ในการศึกษาวิเคราะห์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการสร้างบุคคลอย่างมีคุณภาพให้เกิดขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นในการศึกษาอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ด้วยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลให้เชื่อมโยงกันแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

4. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาหลักอุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ อุดมการณ์ที่ประกอบด้วยหลักการ วิธีการ แบบแผน และทัศนคติเชิงบวกทุกแง่มุมชีวิตในยุควิถีใหม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้เกิดคุณค่าเชิงสังคมให้ก่อเกิดความเป็นจิตอาสาที่ทรงพลัง การก้าวเดินออกจากหลุมพรางแห่งอัตตา แล้วยื่นมือออกไปแบ่งปันน้ำใจแก่กันและกัน ไม่นิ่งดูตาย ร่วมปลุกน้ำใจคนให้เกิดความองอาจ หันกลับมาช่วยกันดูแลสังคม สิ่งแวดล้อม ชุมชน ตลอดจนเรื่องป่วนชวนให้สังคมสับสนโกลาหลที่ประเดประดังกันเข้ามา ด้วยความเห็นใจ เข้าใจคนอื่นให้มากขึ้น ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดี ทำดีให้เป็นรูปธรรมกันมากขึ้น หากบ้านเมืองเรามีจิตอาสากันเต็มแผ่นดิน ความสุขสงบของสังคมคงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม การหากินสับวันโดยไม่ผิดเคียงของเหล่าสัตว์ ถือเป็นความสำเร็จในชีวิตสูงสุดของเขา แต่มนุษย์เราควรยกระดับการดำเนินชีวิตในวิถีโลกให้สูงกว่าสัตว์เหล่านั้น เช่น ใช้สติปัญญาทำสิ่งที่มีสาระน้อยให้มีสาระมาก พลิกวิกฤติกลับกลายเป็นโอกาส จัดการกับทุกปัญหาด้วยการอยู่อย่างตื่นรู้คู่กับคืนวันแห่งปัจจุบัน ไม่ปล่อยใจให้ความหลงโลกธรรมกลืนกินปัญญา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ประเด็นการนำหลักพุทธธรรมมาวิเคราะห์พลังจิตอาสาที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ในยามวิกฤติ เช่นนี้ ว่า อะไร เป็นแรงบันดาลใจให้คนเหล่านี้ออกมาช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลกด้วยกัน โดยเฉพาะจังหวัดชัยภูมิ จึงมีอุดมการณ์ที่แสดงถึงความตั้งใจที่ว่า “จุดหมายสูงสุดที่บุคคลหรือสังคมมุ่งบรรลุถึง” เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม ความเป็นอยู่ในสังคมโลกอย่างมีกฎเกณฑ์ ตามแบบแผนอย่างเป็นเหตุเป็นผลที่สังคมยอมรับได้หรือกล่าวได้ว่าการดำเนินตามอุดมคติชีวิต ที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมี คือ “มาตรฐานแห่งความดี ความงาม” ในการแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอุดมการณ์ที่เป็นวิถีในการดำเนินชีวิตในทางใดทางหนึ่ง ที่เป็นมาตรฐานสากลที่มนุษย์ยอมรับว่าเป็นความ ดี และความงาม ที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน เพื่อแสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ของกลุ่มชนในจังหวัดชัยภูมิมีกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการ

เสริมสร้างสังคมสุวัณชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ ในการที่จะเสริมสร้างเครือข่ายของจิตอาสาในการปฏิบัติหน้าที่ในการทำความดีต่อไปศึกษาหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสังคมสุวัณชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิการเสริมสร้างสังคมสุวัณชีวิตใหม่ด้วยศีล 5 การดำเนินชีวิตตามแบบวิถีใหม่ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งอย่าง มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้มีปฏิริยาต่อวิถีชีวิตใหม่อย่างตื่นรู้เพื่อรับมือกับสถานการณ์ให้ทันท่วงที สลัดวิถีดั้งเดิมหรือเลิกหวนหาอดีต จึงจะเกิดการอยู่รอดได้อย่างกลมกลืนกับความปกติของโลก ศีล คือ มนุษยธรรมอันมีอยู่ตลอดกาล เพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การรักษาศีล นำมาซึ่งความสมปรารถนาในสิ่งที่ดิงามทุกประการ เป็นความดิงามที่ยั่งยืน และแผ่แผ่กว้างขวาง สร้าง สันติสุขให้กับโลกได้นอกจากนี้ ศีลยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต หรือจะเรียกว่าศีลประเพณีก็ได้ เพราะมีท่านผู้รู้หรือพระนักเทศน์นักปฏิบัติหลายท่านบอกว่า ศีลสังคมบ้าง ศีลประเพณีบ้าง ศีลพื้นฐานบ้าง ศีลธรรมด้าบ้าง เหตุที่ต้องเรียกกันไปอย่างนี้ก็เพราะศีลดังกล่าวจะเป็นศีลที่คนส่วนมากรู้จักกันดี มีการสมาทานศีลหรือของศีลจากพระกันอยู่ประจำในเรื่องของการมีจิตอาสา และจิตสำนึกในการรับผิดชอบด้วยกัน ที่กล่าวว่ามีจิตอาสาเพื่อต้องการให้ผู้คนรู้จักและสำนึกรู้ทวงแหนสิ่งของตนเอง แล้วจะมีความสุขอย่างแน่อนพร้อมกับการวางแผนพัฒนาส่งเสริมคนในชุมชนให้ลงมือปฏิบัติและสร้างเครือข่ายของการทำงานช่วยกัน และจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนควบคู่กันไปด้วยเพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมไปในแนวทางเดียวกันเป็นอย่างดี ในปัจจุบันเพราะมีการมองเห็นผลลัับได้จากการที่จัดกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่นการช่วยกันดูแลสิ่งต่าง ๆ และสร้างประโยชน์ให้เกิดในหมู่บ้านโรงเรียน จึงได้มีหลักในการพัฒนาบทบาทในอุดมคติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 อุดมการณ์และกระบวนการเสริมสร้างสังคมสุวัณชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ จิตอาสาเป็นจิตที่เป็นกุศล และปราศจากอคติ ในการมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม กรรมดี คือ การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี ศัพท์ที่ใช้กับคำว่า จิตอาสาได้คือคำว่า อัตถจริยา หมายถึง ความประพฤติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การปรับตัวพร้อมกับวิถีใหม่และการพัฒนาตนให้ทันกระแสมนุษย์จึงต้องมีอยู่ดังนี้เข้าใจมองเห็นตัวเองบอกตัวเองได้เข้าใจความเป็นจริงของตนเองเข้าใจความมุ่งมั่น หรือมีความคาดหวังของตัวเองและบุคลิกภาพของตัวเองมองเห็นความเป็นตัวเองและตนเองได้อย่างชัดเจนและมีความมุ่งมั่นและแน่วแน่มิค่อยตามใครมีความรับผิดชอบ ด้วยแนวความคิดที่ว่าถ้าตนที่ตนมองเห็นกับตนตามที่เป็นจริง มีความแตกต่างกันมากหรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลคนนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลก่อปัญหาให้แก่ตัวเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง เขาอาจเป็นโรคประสาท และ/หรือโรคจิตได้ Rogers อธิบายว่า ประสบการณ์ในการทำจิตบำบัตทำให้เขาสามารถยืนยันได้อย่างแน่อนว่า คนที่มีปัญหาทางจิตใจและบุคลิกภาพ คือคนที่มีข้อขัดแย้งระหว่างตนที่เป็นจริงกับตนที่ตนมองเห็นอย่างรุนแรง ความสลับซับซ้อนของความขัดแย้งนี้ จะให้กลไกทางจิตมีความลึกลับซับซ้อน มีปมและเงื่อนไข ซึ่งทำให้เขามีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจและบุคลิกภาพ อาจจนถึงขั้นรุนแรงปรับสภาพเข้ากับสังคมไม่ได้

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสา จังหวัดชัยภูมิ หรืออาจกล่าวอีกแนวทางหนึ่งได้ว่าการดำเนินชีวิตอย่างมีอุดมการณ์ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ด้วยกันพร้อมกับเครือข่ายในการที่จะคอยปกป้องคุ้มครองกลุ่มหรือเครือข่ายของตนเอง หากกล่าวถึงอุดมการณ์หลักของมนุษย์ คือการพัฒนาตนหรือกระบวนการพัฒนาชีวิต ที่กล่าวไว้ครอบคลุมหลักคำสอนทั้งหมดตามหลักพุทธธรรม คือ ไตรสิกขา 3 อย่าง อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นหลักพื้นฐานในการปฏิบัติให้บรรลุในอุดมการณ์ที่ดี โดยการยึดหลักของ“ศีล” เป็นพื้นฐาน เป็นที่ตั้ง และเป็นบ่อเกิดแห่งการพัฒนาคุณธรรมอื่น ๆ ทั้งหลายให้เกิดขึ้นและงอกงามตามมา เพื่อป้องกันการกระทำอันทุจริต ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่ความล้มเหลวของการอยู่ร่วมกันในสังคม ข้อปฏิบัติหลักของสมาธิเป็นกระบวนการพัฒนาตัวเองไปสู่จุดหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ นอกจากศีลแล้วสังคมยังต้องการสมาธิมาเป็นองค์ประกอบในส่วนที่ต่อเนื่องให้เกิดการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเป็นระบบแบบแผนยิ่งขึ้น จากการศึกษาเข้าไปสัมภาษณ์ได้ความรู้ว่าการพัฒนาความรู้สึกเศร้าองค์กรเครือข่ายจะต้องมีหลักปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อที่จะให้ผู้นำองค์กรหรือกลุ่มเครือข่ายจิตอาสา ได้มีส่วนร่วมอย่างภาคภูมิใจพร้อมกับส่งผลถึงหลักการดำเนินชีวิต

กระบวนการดำเนินชีวิตจึงเป็นเพียงการดูแลรักษาชีวิตเอาไว้ด้วยความพยายามขยายระยะเวลาของชีวิตให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีเวลาสร้างคุณประโยชน์เกื้อกูลต่อโลกมากยิ่งขึ้น พระพุทธศาสนา กล่าวถึงความทุกข์ทั้งทางกาย และทางใจที่ปรากฏแก่หมู่สัตว์ทั้งหลาย เป็นเหตุที่ต้องพิจารณาว่าความสุขที่มนุษย์ทั่วไปแสวงหา นั้นเป็นความสุขที่ไม่แท้จริง “ชาวพุทธ ถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ” “บุคคลผู้เข้าไปนั่งใกล้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยกาย วาจา ใจนั้น ควรเป็นผู้รู้ผู้ตื่น ผู้ฉลาดในเหตุผล” การสร้างเครือข่ายจิตอาสาเป็นการพัฒนาคนอีกแบบหนึ่งในการที่จะให้มองเห็นถึงความสำคัญของการให้มากกว่าการรับ ดังมีคำกล่าวว่า จิตที่คิดจะให้เบาแสนเบา จิตที่จะเอาหนักแสนหนัก และยังทำให้กลุ่มจิตอาสามองเห็นความสามารถของตนเองได้ดี จึงถือว่าเป็นการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่

การพัฒนาคน ซึ่งจะทำให้คนเป็นคนที่มีความสุข และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การพัฒนาคนก็คือ การศึกษา คนที่มีการศึกษา ตลอดจนจบการศึกษาแล้วเรียกว่าบัณฑิต เมื่อว่าโดยเนื้อหาสาระ บัณฑิต ก็คือคนที่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา เป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท พัฒนาชีวิตของตนจนถึงประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของชีวิต อุดมการณ์กับกระบวนการสร้างเครือข่ายในการสร้างวิถีชีวิตใหม่ หรือปัจจุบันเป็นที่กล่าวถึงบ่อยครั้งว่าเป็นวิถีชีวิตแบบ New Normal นั่นเอง

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มจิตอาสาระดับผู้นำ ระดับผู้ปฏิบัติการ และระดับผู้รับบริการ ในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยภูมิ อำเภอบ้านเขว้า อำเภอกอนสวรรค์ อำเภอหนองบัวแดง และอำเภอภูเขียว รวมจำนวน 35 รูป/คน อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

ด้วยองค์ประกอบของอุดมการณ์และกระบวนการเชิงนวัตกรรมในการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ของเครือข่ายจิตอาสา มีดังต่อไปนี้ คือ

อุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสา จังหวัดชัยภูมิระดับผู้ปฏิบัติการ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการพัฒนาเครือข่าย ระดับผู้รับบริการ ทั้งทุนทางสังคมทุนทางเศรษฐกิจในช่วงโควิด 19 ทำให้มีการรักษาระยะทางสังคม

ยุทธศาสตร์หรือวิธีการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ มีหลายวิธีการ เช่น การให้การศึกษาอบรม การจัดระเบียบชุมชนให้ความรู้ความเข้าใจพร้อมกับการสร้างผู้นำในเครือข่าย การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและโครงการ การประสานงาน เป็นต้น ยุทธศาสตร์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนแล้วต้องมีการวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อย ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับชุมชนจึงจะเป็นประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในด้านเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำงานวิจัยไปใช้ จากการที่ได้ศึกษากลุ่มจิตอาสาและเครือข่ายและอุดมการณ์และกระบวนการการเสริมสร้างสังคมสู่วิถีชีวิตใหม่ตามหลักพุทธธรรมของเครือข่ายจิตอาสาจังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นหลายอย่างที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของกระบวนการ และเพื่อปรับประยุกต์ตามสมัยนิยมด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องตามสภาวะสังคมต่อไป

1. ศึกษาความเป็นจิตอาสาในองค์กรต่าง ๆ เช่น กรณีศึกษาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ศึกษาความเป็นจิตอาสาของบุคคลในชุมชน กรณีผู้นำชุมชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- นายแพทย์พิเชฐ บัญญัติ. (2563). **คู่มือเอาตัวรอดจากไวรัส COVID 19**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี แอนด์ เอ็น บั๊ค,
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). (2548). **รายงานประจำปี (2548) KM ประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มปท.
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). (2549). **สิ่งดีๆ ที่หลากหลาย สไตล์ (2549) KM (Best Practice-KM Style)**. กรุงเทพฯ: มปท.
- สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.). (2549). **รายงานประจำปี (2549) สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.), นานาเรื่องราวการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ: มปท.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาราชวิทยาลัย,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). **ไวยากรณ์วัฒนธรรมแห่งปัญญา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สหธรรมิก.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2560). **คนดีสร้างได้ : โมเดลบริบูรณ์ธรรม**. กรุงเทพฯ: ซีคเซส มีเดีย,